

MEMORIA DEL SECRETARI

EXCEL·LENTÍSSIMES AUTORITATS;

GENTILS DAMES;

HONRATS CABALLERS;

ERUDITS CONGRESSISTES;

EN NOM DE LA JUNTA, SIAU BENVINGUTS.

Retrunyen encara per aquest espai, candenta està l'atmòsfera, xopades aquestes parets, dels entussiasmes amb que seguirem el Primer Congrés, el cancell del qual fou posat amb la constitució de l'«Associació General de Metges de Llengua Catalana». En aquestes Sèus presidencials hi trovém a mancar dos prestigis que'ns les honoraren: els doctors Fargas i Bonet. El primer, i permeteu que, malgrat no tingui per missió la resenya necrològica dels desaparescuts, no segueixi l'introit d'aquest SEGÓN CONGRÉS, sense que les primeres paraules no sian d'oració fúnebre, de remembrança pel nostre primer President, al qui avui encara se'l veu rígid, ungit de fé patriòtica, amb entussiasmes virils, llegint són admirable discurs, plé de sabia doctrina, defensant el dret i deurer imprescriptibles que tenim d'usar la nostra Llengua en el moïment científic català; se'l veu ademés, amb sa maestría, presidint i dirigint les sessions, i sobre tot, consagrant la constitució de l'Associació, a la qual hi havia concretat sos entussiasmes. Avui no'l tenim, mes són esperit rediviú sura per damunt de tots, i plana per aquest aire; ell ens presideix. Sa memoria eterna restarà fixada perennement dins del cor de tots els que'l coneixerem. Ell fundà l'Associació, aquesta ha fet i farà grans obres d'immens profit per a la Ciència de la nostra terra: a ell se deurà. Aquest fou són testament científic, quasi d'última hora, quasi la última voluntat, ja que

poques hores abans d'apagar-se-li la flama de la vida, trovant-se en el marxa-peu amb que se n'havia d'anar, lloà al Primer Congrés i a l'Associació, dient que l'acte més bell de sa vida fou aquell en que vinculà indisolublement a la Ciència i a la Llengua de tal manera que ningú més ho podria desfer. Ja que ses últimes paraules foren per a nosaltres, per això hem cregut que les nostres primeres havien d'ésser per a ell. *Remember.*

El Dr. Bonet assistí a la inaugural d'aquell Primer Congrés amb les forces perdudes, veient penjat sobre són sí el glavi que l'havia d'ocir; éll se sobreposà, ens honrà amb sa presència, i pronuncià una admirable oració, ungida de plena confiança en els destins de la Ciència patria. El que tan havia fet per a la nostra Facultat, el que tan l'havia honrat, tingué la visió lúcida, quasi també d'última hora, de la força immensa que representava el moïment mèdic que allavors s'iniciava.

Dès d'allavors quans acontexements han passat, quina ha sigut la vida de l'Associació?

S'elegí per aclamació al Dr. Josep Barraquer, de qui l'Associació n'esperava una intensa actuació pels corriols científics que indeblement ha deixat per tot on ha passat, i per la intensa densitat de sa constitució científica, essent una de les figures més preclares de la nostra terra, mes la disort ens surtí, perquè la salut que minava a són còs no'ns permeté gaudir de sa direcció, dimitint al cap d'uns dies, tement mancar-li el coratge de que tant se n'ha de menester per a organitzar un nou Congrés.

La Junta, acèfala, nomenà de són sí, President de l'Associació, al que n'era primer Vis-President, el Dr. Carulla, i durant sa actuació, com a tal, fou elegit pel sòl rector d'aquesta Universitat. Qui conegui són braó, qui sàpigue la mèdula que posseeix, se donarà compte de l'ímproba tasca que se li havia encomanat. Com el lleó dóna sempre urpades, sa activitat i potencia prodigioses, en un càrreg de tant horitzó, amb ample espai per accionar, s'hi mou activament, arregla, ordena; vol coneixer el funcionalisme dels organismes subalterns que estàn baix sa custodia; emprén un romiatge per tots els paratges del nostre país, per a veure'ls front a front, coneixer llurs ansies, llurs necessitats, i resoldre'ls en conseqüència; tot és activitat; sab posar el clau en el desllorigador, i comprén que és en la primera ensenyança on hi ha d'intensificar sos esforços; propulsa, empeny, consegueix la creació de mólts edificis escolars que, escampats

per tots els indrets de la nostra terra, són un monument eloqüent i sempitern a la sabia, activa i sortosa actuació del nostre allavors President.

Ja s'havien nomenat els ponents encarregats de desenrotllar els temes pel vinent Congrés, s'hi començava a treballar, quan de sobte se desencadena per la nostra Ciutat una malvestat que la sidera, com un aconeixement apocalíptic. Lo ocorregut de sobres és sabut; un sector urbà, molt gran i important se'n veu flagellat; les víctimes hi abunden; molts dels nostres confreres hi deixen llur ésser, i tots nosaltres ens multipliquém, mostrant-nos insuficients per a prodigar auxilis professionals als desvalguts. La llarga durada de l'epidemia impossibilita als ponents i comunicants de treballar; la turbonada de la guerra mundial i la malvestat local ens deixa sincopats, i en èxtasi, i comprenent molt acertadament la Junta que'ls temps no eren propicis per a la celebració del SEGÓN CONGRÉS, l'aplaça pel Octubre vinent, de l'any 1915.

En aquest intèrvol sollicità l'Academia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya, a instància del Dr. Puig i Sais, de l'Associació, l'organització d'una excursió als balnearis d'aigües minero-medicinals de Catalunya, projecte que aquesta acull amb entusiasme; i cap als acabaments de Setembre se realitza, anant una colla d'associats, presidits pel Dr. Guerra i Estapé, Vis-President allavors, a visitar els quatre balnearis de Sta. Coloma de Farnés, Cálides de Malavella, La Garriga i Caldes de Montbuy. En totes parts les rebudes foren entusiastes i fructíferes per les ensenyances que'n reberem, digna conseqüència de la bondat i sabiduria de l'home que'ns comanà. L'Associació no parará fins a que sien coneguts del tot, els balnearis que hi ha escampats per tots els paratges de la nostra terra: vol fer obra proteccionista.

Més a mesura que la ruta avença el miratge s'allunya, i al Octubre de 1915 ens trovém en que també ens hi manca oportunitat, i en tant el treball que'n el Rectorat gravita damunt del nostre President es onerós; té altes idealitats i bells insomnis que vol portar a terme en materia d'ensenyança, el temps li és curt, i la Junta fent-se ressò d'aquestes realitats li accepta pel Juliol de l'any passat, la renuncia que fà de són càrreg, fent constar el sentiment que li produeix la separació de persona de tanta valúia.

Per a cubrir-lo, en Junta de tota l'Assamblea, és designat

per votació l'actual President, Dr. Freixas, i dimiteixen els dos Vís-presidents Drs. Fàbregas i Guerra, acte que apesara a la Junta i a l'Assamblea, per veure's privats de directors de tanta valúia, que tant han treballat i dignificat a l'Associació, i que irremisiblement accepta, atés al caràcter irrevocable i les raons sinceres que donen, fent constar són pesar per aquesta separació. Per a substituïr-los són nomenats per aclamació els Drs. Puig i Sais, i Presta; i així la Junta modificada, resta constituïda pels tres anteriors, advinguts, el Tresorer, Dr. Pujol i Brull, i'l Secretari, que entreté vostra atenció.

Conegut és de tots la inteligencia, patriotisme, diligencia i desenvoltura del nostre President, qualitats totes que imprimeix a l'organització del Congrès; ne comprén la trascendencia i veu que'l moment és propici per a portar-lo a terme. Convoca als ponents, els hi sollicita la nova aquiescencia, tots li donen; completa les ponencies amb noves adhesions; sollicita subvencions de les autoritats, se multiplica, s'apresura, diligent va i vé. El secunden tots els demés de la Junta, cumplint cada un, dintre la nostra òrbita, la tasca senyalada.

A la tardor passada, amb motiu d'honrar la nostra Facultat la memoria d'En Gimbernat, celebrant l'aniversari de son naixement a Cambrils, l'Associació hi envià una delegació de sa Junta per a assistir al descobriment d'una làpida que's posà en el frontis de la casa on nasqué, i edità uns follets explicatius de la biografia del nostre patri: foren molt ben rebuts no sòls entre'ls excursionistes, si que també entre la bona gen d'aquella joliva vila.

Se parla de l'organització d'una Exposició de produccions catalanes, veiem la feina improba que'ns exigirà, la tasca feixuga que damunt nostre gravitarà, i la Junta ne fa una segregació, encomanant-la a un Comité autònom, força nombrós per les seccions en que s'ha dividit, que ha treballat amb un dalit que no serà mai prou lloat. L'èxit ha coronat sos esforços. En ella s'hi reflecta tota la nostra activitat mèdica, científica e industrial: això és lo que volíem; això és lo que hem lograt.

El llibre que hem fet de ponencies i'l que farem acte seguit de comunicacions, són principalment un treball d'assimilació, on s'hi aplega tot lo que s'és fet fins avui i en el que tots els sectors de la Ciència hi van compresos. En aquest aspecte són en llur gènere comparables a molts d'altres estrangers; seràn uns veritables llibres de consultes. A més d'aquest aspecte ne

tenen un altre, referent a l'originalitat de alguns treballs que proporcionaran an ells *materia prima*. Estem en la fase en que el comerç intel·lectual nostre inicia la exportació, en lloc de l'aspecte únic d'importació en que estava submergit fa poc. Cal que surtim del tot de la repetició de coses apreses d'altres, que són copia de còpies, reflexe de reflexes; hem de treballar sobre lo ignot per a fer una creació científica. Sòls així sentirem la esgarrifansa de l'emoció més fonda que dóna l'acció i la creació suprema de la Ciència.

La transcendència d'aquestes reunions no pot escapar a ningú. Són certàmens, en els que hi actua la noble emulació, en que posada com a mitjà, i juntada amb el patriotisme com a fi, són les desplegadas de les accions, preludis de grans gestes. Ademés, aquí ens congríem moguts per la unció d'acudir a la crida de l'Associació, que, per ésser el vèrtex i compendi de totes les demés existents en els nostres païssos, té l'autoritat i prestigi que li dóna el fet de veure-s'hi totes reflectades: per això nostres precés se fusionen, i's remunten, acompanyats per la vibració de nostres cors patriòtics, arribant fins a les mansions d'Euseulapi, embaumats d'un flaire de progrés que'ls dóna perpètua joventut.

Sempre els nostres païssos foren propicis per a la realització d'aquestes obres. Enfront de les aigües bellugadisses del mar llatí que li portaven el ritme de paratges laboradors i de llibertat; sota d'un cel diàfan i serenador que ha donat a són esprit l'equanimitat de còs i d'ànima, que s'ha fós en la paraula *seny*, i d'una terra aspra que li ha obligat a intensificar sos esforços per a fer-li produir lo impossible, fecundant lo inconcebible; juntat tot amb l'harmonia impetuosa que's desprén d'aquest psalteri pirinenc, els cordes del qual són constituïdes pels bellugadissos i puríssims rius... Tot això ha format nostres voluntats: serenes, vehements, persistents, i plenes de bon gust, qualitats que estàn condensades en el nostre Congrés.

Totes aquestes fibres han vibrat com si integressin un arpa eòlica polsada pel oreig matutí de nostra renaixença. Hi han acudit de tots els indrets de la nostra terra: de Valencia, la gaia i fèrtil, i de Mallorca, l'encisadora, els congressistes de les quals mereixedors de tota la nostra fraternitat, s'han mostrat ubèrrims: un mateix mar ens anega i es veïcol dels mateixos murmuris de treball i de lliberació. Si'ls nostres germans transpiri-

nences no estiguessin absorts en la ventada insana que se'ls n'emporta, d'ells també n'hauríem tingut ajuda, participant en les nostres tasques, doncs una mateixa constitució natural ens unifica: el Pirineu és la columna vertebral que conté l'energia irradianta pels rius vivificadors de les comarques nostres.

Ens hem de conèixer més d'aprop, perquè per més que la vena científica nostra sia encara tan magra que no mereixi els honors d'incloure's en les estadístiques mundials, hem de treballar amb fe i dalit per a que se'ns reconegui, igualant o imposant-nos als més. La tasca a seguir es llarguíssima, quasi inmensa; no tenim una tradició científica nostra que'ns enmiralli, servint-nos d'esperó pel progrés, ens hem d'aixecar poc menys que dès de terra, però com més lluny sia l'ideal més hem d'afanyar-nos per a aconseguir-lo. Que unes ventades d'excepticisme no se'ns emportin, màxim estant en la Primavera de nostra renaixença; tenim les pretensions supremes de fer surgir la Ciència posant un ardor incansable en la recerca de la veritat.

Aném formant en les rengleres dels que donen a l'Humanitat noves fòrmules de vida, i nosaltres més que ningú, ja que som sacerdots d'una Relligió que conreua la Ciència per sistema, aguantant continuament la millora de l'Humanitat.

Estímats Mestres nostres: Si qualque decepció, en el camí emprés, se'ns apoderés, pensariem en vosaltres, i en els desapareguts, que l'altra vegada citarem, que com uns *mans*, unes divinitats tutelars vigilaríeu per l'enaltiment de la nostra Ciència, ja que sou la personificació del *Deure* i del *Progrés*, trovant-hi en el vostre esguard el plaer que proporciona un filet de veu, al expressar el ritme d'una paraula vibrant. Són els païssos de Llengua catalana terres fèrtils en grans homens, que senten l'alta idealitat patriòtica i progressiva.

*
* *

La Junta actual ha fet testament científic a la futura: li deixa plantejats per a resoldre una colla de problemes mèdics, científics i socials, de realitat viventa en el nostre país; li recomana que'n el Congrès vinent s'ocupi preferentment de certs flagells, com el cretinisme de les valls de Bohí, Espot i Ribas; el paludisme dels deltes del Ebre, Llobregat i de l'Empordà; l'apoplegia, sobre tot, del Vallés i Panadés; la malura tífica; els sane-

jaments dels subsols; els endagaments d'aigües; les creacions d' Hospitals.

Tractant aquests temes amb l'alta i serena mirada, enfront sempre del millorament i benestar social del nostre país, farém una obra mèdica positiva, satisfent en tot a la confiança i sacrifici que'n nosaltres hi ha depositat la gent nostra.

La última voluntat que ha manifestat aquesta Junta ha sigut l'engalzar una làpida en un dels frontis dels Claustres d'aquesta Facultat: ha volgut demostrar són agraïment an aquesta Escola per la bona acollida que hi ha trobat sempre per a les celebracions dels dos Congressos, per les localitats cedides a les Exposicions, i per tots els treballs d'organització. La materialitat i l'espiritualitat d'ella s'ha fós amb l'esperit de l'Associació: una i altra hi han guanyat en els dos aspectes de lo patriòtic i lo científic. La làpida nostra esdevindrà secular, marcant a les gèneres futures l'arrel del despertar mèdic, un dels més gais de la nostra terra, i esdevindrà de forta espiritualitat perquè se nutrirà de tot el bagatge científic i patriòtic que'n aquesta Casa, s'hi enmagatzemarà.

La excelsa Mancomunitat; les tutelars Diputacions de tota Catalunya, el nostre magnífic Ajuntament protegeixen i nutreixen econòmicament al nostre Congrès. Amb clara intuïció comprenen que la espiritualitat nostra hi guanya, i ells ens retornen en materialitat l'alta ideació que'ls hi hem donat. Mitjantsant això ens serà permés gaudir-nos d'unes festes que establiràn variabilitat amb les tasques científiques. Grans mercés.

Totes les societats mèdiques han col·laborat al major èxit del Congrès i Exposició; amb un patriotisme, desinterés i abnegació que les honra, han contribuït a que fós un digne parió del primer.

I permeteu-me que faci constar món agraïment, una remembrança, a l'Acadèmia i Laboratori, per haver infantat aquests Congressos, i per sa abnegació en haver-se'n després per a oferir-los en holocauste de l'Associació. L'ha subvencionat amb munificència, li ha proporcionat són caliu patriòtic i científic: essent un dels adobs més intensos amb que's nutreix aquest Congrès. Com el traginer sen l'anyorança de són poble nadiu, també la sentim nosaltres a mida que la ruta dels Congressos avença. Són caliu patriòtic i científic donarà sempre vida an aquests tornejos, manifestació vital i eloqüenta de la potencia de la raça.

Il·lustres congressistes: Si qualche aplaudiment doneu al acabar aquesta senzilla memoria, de retruc l'endosso als demás companys de Junta per la tasca improba i tàcita que han portat a cap; al Comité de l'Exposició, per l'organització que ha imprés a cada una de les seccions; i a les generacions futures de metges, que faràn immortal a la nostra terra, l'existència de les quals debém cuidar amb la mateixa fretura que hi posen els insectes respecte de llurs orugues.